

Akcija za ljudska prava

Podgorica, 20. april 2012.

SAOPŠTENJE ZA JAVNOST POVODOM DOBIJANJA INFORMACIJA OD VRHOVNOG
DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA CRNE GORE O PROCESUIRANJU
12 SLUČAJEVA KRŠENJA LJUDSKIH PRAVA

Akcija za ljudska prava (HRA) je poslije skoro dvije godine primila odgovor Vrhovnog državnog tužilaštva (VDT-a) o procesuiranju 12 slučajeva kršenja ljudskih prava koji su posebno uznemirili crnogorsku javnost.

Odgovori VDT-a su dobijeni godinu dana nakon što je Upravni sud usvojio tužbeni zahtjev HRA zbog odbijanja VDT i ministarstva pravde da omoguće pristup ovim informacijama od javnog značaja.

Dobijeni odgovori, u kojima je VDT samo djelimično odgovorilo na postavljena pitanja, opravdali su bojazan da državno tužilaštvo nije preduzelo sve neophodne mjere iz svoje nadležnosti da slučajeve kršenja ljudskih prava djelotvorno istraži i procesuirala odgovorna lica.

Zapanjujuće je da zakonom predviđene mjere nisu preduzete ni pošto je Evropski komitet za sprječavanje mučenja (CPT) u svom izvještaju Vladi o posjeti Crnoj Gori 2008. godine izričito kritikovao nedjelotvorno postupanje tužilaca u tri od 12 opisanih slučajeva (slučaj zlostavljanja pritvorenika u ZIKS u Spužu 2005. godine, zlostavljanja okrivljenih u akciji "Orlov let" 2006. i Vladane Kljajić 2008.)

Ovakvo neprofesionalno istraživanje slučajeva ozbiljnih kršenja ljudskih prava, za koje su odgovorne vrhovne državne tužiteljke, prvo Vesna Medenica, a zatim i Ranka Čarapić, pokazuju da Crna Gora još uvijek nema nezavisno i nepristrasno tužilaštvo koje se ne koleba da goni državne službenike zbog kršenja ljudskih prava i uspostavi vladavinu prava. Izvesno je da Evropska unija sigurno neće pristati da ima članicu sa takvim pravosuđem, ali mnogo važnije od toga je da sama Crna Gora ne pristane na tužioce koji je prikazuju kao zemlju kojoj nije stalo do elementarne pravde.

Iskustvo dobijanja traženih informacija u ovih 12 slučajeva, i ranije komentarisano u slučaju nedjelotvorne istrage u Zavodu "Komanski most", upućuje na sljedeće opšte zaključke:

- 1. Državno tužilaštvo je zatvoren organ, netransparentan i neprijateljski nastrojen prema interesu javnosti da bude obaviještena o procesuiranju slučajeva ozbiljnih kršenja ljudskih prava.**
- 2. Državno tužilaštvo pokazuje neprihvatljiv visok nivo tolerancije prema očiglednom kršenju ljudskih prava od strane državnih službenika - pripadnika policije, službenika ZIKS i samih državnih tužilaca, odgovornih za nedjelotvorne istrage - i na taj način promoviše nekažnjivost i za teška kršenja ljudskih prava, suprotno međunarodnim standardima.¹**
- 3. U slučajevima kada policija ne pruža zahtjevanu saradnju, državno tužilaštvo se sa takvim stanjem miri i ne preuzima mjere iz svoje nadležnosti da se tome suprotstavi (kao što su obavještavanje Vlade i procesuiranje odgovornih službenika policije za Nesavjesan rad u službi, Zloupotrebu službenog položaja, Pomoć učiniocu posle izvršenog krivičnog djela) ili da neposredno preduzme radnje koje policija odbija da obavi - kao što je npr. saslušanje osumnjičenih itd. Na ovaj način, tužioci se pokazuju nesposobnima da istraže i odgovarajuće sankcionišu zloupotrebe unutar policije, odnosno drugih državnih organa, i tako obezbijede vladavinu prava.**

Dobijeni odgovori pokazali su, u konkretnim slučajevima, sljedeće:

1. Od 12 pitanja, državno tužilaštvo uopšte nije odgovorilo na 3, u vezi istrage navoda o nezakonitom prisluškivanju sudija Višeg suda u Podgorici, istrage navoda o zlostavljanju Ibrahima Čikića i ostalih pripadnika SDA 1994, i prijava zbog zlostavljanja lica koja su okrivljena u akciji "Orlov let". Nije odgovoreno ni da li su u istrazi napada na novinara Tufika Softića ikada saslušana lica za koja je ukazao policiji da su mu prijetila, kao ni da li su istraživani navodi novinara Mladena Stojovića o fudbalskoj mafiji u Crnoj Gori u vezi napada na njega.

---

¹ Za sistematičan pregled ovih standarda posebno vidjeti *Guidelines on impunity* – Smjernice Komiteta ministara Savjeta Evrope o iskorjenjivanju nekažnjivosti za teška kršenja ljudskih prava, dokument usvojen na 1110. sjednici 31. marta 2011. godine, Strazbur, neslužbeni prevod dostupan na www.braction.org

2. Ni poslije skoro 7 godina **ne postoji ni jedno lice osumnjičeno za fizičko zlostavljanje pritvorenika ZIKS Spuž 1. septembra 2005. godine**, iako nema nikakve sumnje da su pripadnici specijalne jedinice MUP tada ušli u pritvorsku jedinicu ZIKS i prebili oko 30 pritvorenika, od kojih je kod 18 konzilijum ministarstva zdravlja utvrdio ozbiljnije povrede. Odgovor VDT-a pokazuje da od kraja 2007. godine nisu sprovedene dalje istražne radnje u ovom predmetu, uprkos tome što je Evropska unija 2005. tražila efikasnu istragu ovog incidenta, a CPT 2009. godine kritikovao to što odgovarajuća istraga nije sprovedena.

Podsjećamo da je CPT u svom izvještaju, između ostalog naveo da ispitujući ovaj slučaj nije naišao na izvještaj o bilo kakvom pružanju otpora od strane zatvorenika koji bi opravdao upotrebu sile od strane policijskih službenika. Iako je o ovom incidentu odmah izviješteno državno tužilaštvo, ono je tek 27. oktobra 2005. godine (gotovo dva mjeseca nakon intervencije) tražilo od policije da označe ko je bio zadužen za organizovanje i sprovođenje intervencije i da dostave relevantnu dokumentaciju. Tek 18. decembra 2006. godine (više od godinu dana nakon incidenta) tužilaštvo se obratilo istražnom sudiji da pokrene postupak protiv načelnika Uprave policije Podgorica na osnovu činjenice da je odgovoran za sprovođenje intervencije. Naknadno sprovedene istražne radnje uključivale su forenzičku procjenu medicinskih nalaza u pogledu povreda koje su zadobili policajci i ispitivanje načelnika Uprave policije Podgorica i nekoliko službenika policije uključenih u intervenciju. Utvrđeno je i da istražne radnje nisu obuhvatile ispitivanje uprave zatvora, zaposlenih i svih zatvorenika (i povrijeđenih i svjedoka), nisu preduzeti neophodni koraci da se pribave interni nalozi koji se odnose na organizaciju intervencije, niti propitani viši službenici iz Ministarstva unutrašnjih poslova koji su bili uključeni u njeno planiranje, kao ni policijski službenici koji su sastavili zapisnik sa pretresa i naknadnu rekonstrukciju događaja, a kao rezultat svega toga, istraga nije identifikovala službena lica odgovorna za organizovanje i izvršenje operacije.²

3. U slučaju procesuiranja **prijetnji smrću istraživaču kršenja ljudskih prava Aleksandru Saši Zekoviću**, policija nije pružila potrebna obavještenja tužilaštvu i opstruirala je istragu tako što je iz predmeta nestao snimak glasa lica koje je pretilo Zekoviću. Iako je tužilaštvo tim povodom četiri puta

---

² Izvještaj Evropskog komiteta za prevenciju mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja (CPT) o posjeti Crnoj Gori od 15. do 22. septembra 2008. godine, strana 17, tačka 23. Izvještaj dostupan na: <http://www.cpt.coe.int/documents/mne/2010-03-inf-mne.pdf>.

urgiralo kod policije, ono se pomirilo sa nezakonitim radom njenih službenika, uprkos javno iznijetoj ozbiljnoj sumnji da je službenik policije pretio Zekoviću i da se njegove kolege s njim u tome solidarišu. U februaru 2011. ODT je obavijestio Zekovića da je predmet zastario, a do danas nije učinjeno ništa da se zbog toga kazne odgovorni u policiji i tužilaštvu.

4. U slučaju **zlostavljanja Vladane Kljajić**, tužilaštvo je prvobitno iniciralo istragu samo zbog lakih tjelesnih povreda, ali je nakon iskazanog interesovanja CPT-ja za ovaj slučaj, službenice ZIKS Vukicu Vukićević i Sandru Brajović optužilo za mučenje i zlostavljanje u sticaju sa krivičnim djelom - laka tjelesna povreda. Obaviješteni smo da su službenice ZIKS pravosnažno uslovno osuđene na kazne zatvora u trajanju od po 4 mjeseca, koje se neće izvršiti, ako u roku od 2 godine, po pravosnažnosti presude ne učine novo krivično djelo. Dakle, službenice neće snositi nikakve posljedice iako je CPT, u slučaju Vladane Kljajić ustanovio: „fizičke tragove konzistentne sa navodima i, naročito, karakteristične znakove udaraca palicom, konstatovao je opservacijom jedan od ljekara u delegaciji nakon pregleda dotične zatvorenice: modrice na lijevoj ruci sa abrazijama smeđe boje; mnogo plavo-ljubičastih hematoma na obje noge, sa nešto još prisutnog otoka; modrice u vidu traka na desnoj butini i u predjelu bubrega leđno; pravolinijske modrice na rukama. Medicinska evidencija u zatvoru sadržavala je detaljan opis povreda koje je konstatovao zatvorski ljekar koji je pregledao zatvorenicu 5. septembra 2008. međutim, nisu pominjani navodi zatvorenice o uzroku tih povreda.”³ Vladana Kljajić je u međuvremenu pravosnažno osuđena na 7 mjeseci zatvorske kazne zbog povrede koju je nanijela službenici Vukici Vukićević i tu kaznu je i izdržala u punom trajanju.
5. **Tužilaštvo nije preduzelo ništa da istraži navode o mučenju i drugom zlostavljanju Ibrahima Čikića i drugih pripadnika Stranke Demokratske Akcije 1994**, kao što nije ništa preduzelo ni povodom navoda o nezakonitoj primjeni mjera tajnog nadzora u Višem sudu u Podgorici koje je iznio novinar Petar Komnenić. Podsjećamo da je Komnenić u svom tekstu objavljenom u Monitoru ukazao na saznanja da su sudije Višeg suda u Podgorici bile prisluškivane, da je predmet koji se time bavio postojao, ali da je onda nestao iz suda. On je to napisao na osnovu iskaza nekadašnjeg sudije toga suda i pisane prepiske između drugog sudije i državnog tužioca. Komnenić je osuđen za klevetu predsjednika Višeg suda, bez primjene evropskih standarda. Neispitivanje ovih navoda je poražavajuće jer pokazuje da je istraživačko novinarstvo nepoželjno i za sud i za tužilaštvo u Crnoj Gori.

---

³ Izvještaj Evropskog komiteta za prevenciju mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja (CPT) o posjeti Crnoj Gori od 15. do 22. septembra 2008. godine, strana 29, tačka 46.

6. **Nema suštinskog napretka u istragama ubistva Duška Jovanovića, prebijanja novinara Mladena Stojovića i Tufika Softića, napada na književnika Jevrema Brkovića, kao i istrazi ubistva Srđana Vojičića.** Posebno naglašavamo da tužilaštvo nije odgovorilo na konkretno pitanje o tome da li su saslušana lica za koje je novinar Softić saopštio da su mu prijela. Takođe, Softić tvrdi da ga policija ovim povodom kontaktirala posljednji put prije skoro tri godine, dok ga iz tužilaštva nikada niko nije kontaktirao.
7. Nije odgovoreno što je učinjeno da se istraže navodi o **nezakonitoj primjeni mjera tajnog nadzora u Višem sudu u Podgorici**, objavljeni u tekstu novinara "Monitora" Petra Komnenića, koje je potvrdio nekadašnji sudija toga suda Radovan Mandić na suđenju pred Osnovnim sudom u Podgorici po tužbi Ivice Stankovića protiv novinara Petra Komnenića. Zaključujemo da u konkretnom slučaju tužilaštvo nikada nije preduzelo bilo kakve mjere kako bi istražilo pomenute navode. Očigledno se ovim nepostupanjem štite visoki funkcioneri pravosuđa i demonstrira pristrasnost i nesavjesnost odgovornih u tužilaštvu.
8. Tužilaštvo je postupajući po krivičnoj prijavi povodom **korupcije na visokom nivou u oblasti izdavanja dozvola za uvoz hrane u Crnu Goru, koju je veterinarska inspektorka Mirjana Drašković** podnijela protiv protiv glavnog veterinarskog inspektora, pravnog savjetnika direktora i direktora Veterinarske uprave Crne Gore, odlučilo da ne postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo. Takav zaključak su donijeli na osnovu prethodno prikupljenih obavještenja od Državne revizorske institucije Podgorica i Veterinarske uprave Podgorica. Mirjanu Drašković niko iz tužilaštva nikada nije pozvao na razgovor. Iz odgovora se zaključuje da je tužilaštvo pitalo Veterinarsku upravu da pruže obavještenje o tome da li su u njihovim redovima najodgovornija lica korumpirana, pa je na osnovu njihovih odgovora odlučeno da ne postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo.
9. Tužilaštvo do danas **nije proširilo optužnicu na naredbodavce prebijanja Aleksandra Pejanovića** u pritvorskoj jedinici Podgorica, a interesantno, VDT je u odgovoru pokazalo da nije obaviješteno o tome da je u januaru ove godine ODT optužio starješine nižeg ranga, i to samo za Nesavjesan rad u službi, iako je policajac Goran Stanković na suđenju pred Osnovnim sudom u Podgorici ukazao na izvršenje niza krivičnih djela od strane sluzbenika i funkcionera Uprave policije i to na organizovan način.

10. Tužilaštvo nije odgovorilo što je preduzelo povodom navoda iz krivične prijave Siništaj Antona, Ljekočević Nikole, Siništaj Viktora i Dedvukaj Roka, podnijete 2006. godine Višem sudu u Podgorici protiv njima nepoznatih ovlašćenih službenika policije Crne Gore koji su učestvovali **u policijskoj akciji "Orlov let"** zbog krivičnog djela Iznudivanje iskaza i krivičnog djela Zlostavljanje i mučenje, i tako potvrdilo sumnje da u konkretnom predmetu u međuvremenu nije preduzeto ništa, uprkos kritikama CPT i predstavkama koje su oštećeni zbog nedjelotvorne istrage u ovom slučaju pokrenuli protiv Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava.

U ovom predmetu, CPT je u martu 2009. godine zaključio da istraga do tada nije zadovoljila neophodan kriterijum djelotvornosti. Primjećeno je da nije bila temeljna i sveobuhvatna, što je bilo očigledno zbog propusta da se sprovede identifikacija umiješanih lica, da se ispituju sve žrtve navodnog zlostavljanja, kao i svjedoci i da se dužna pažnja posveti medicinskim nalazima koji su bili u skladu sa navodima o zlostavljanju. Drugo, istraga nije odmah pokrenuta i treće, nije obezbijedena nezavisnost onih koji su nadležni za istragu od potencijalnih izvršilaca krivičnih djela. CPT je istakao i da žrtve i njihovi zastupnici nisu bili ni uključeni, ni obavješteni o istrazi, što nije zadovoljilo ni zahtjev za javnim nadzorom nad istražnim i proceduralnim radnjama.⁴

Tim Akcije za ljudska prava

---

⁴ Izvještaj Evropskog komiteta za prevenciju mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja (CPT) o posjeti Crnoj Gori od 15. do 22. septembra 2008. godine, strana 19, tačka 26.